

Broederliefde

Er is de laatste tijd heel veel geschreven en gesproken over fraude, waarbij het accent langzaam verschuift van wet- en regelgeving naar ethiek en moraal. Vervolgens komt ook de vraag naar voren 'Hoe nu verder?'

Fraude is en blijft een boeiend onderwerp voor accountants. Dat begint al bij de definitie van het woord. Het blijft fascinerend tot het moment dat je als accountant erbij betrokken bent. Dan komt de factor 'angst' naar voren. En begrijpelijk. Neem als voorbeeld het dossier Imtech, waarin al vele tuchtklanten zijn ingediend en de accountants zijn er voorlopig nog niet van af. Het gaat zover dat naam en toenaam in de krant staan vermeld. Het zal je maar gebeuren. Dan hoop je toch dat je 'broeders' van je kantoor de veiligheid en ondersteuning bieden om deze moeilijke tijden het hoofd te kunnen bieden.

Natuurlijk wil je dan als accountant heel graag wegblijven van de ontdekking van fraude. Je weet pas wat fraude met je doet op het moment dat je ermee in aanraking komt. Dan herken je de sfeer, de geur, het moment en de spanning die eraan vast zit. Ook ik heb er in mijn beroep mee te maken gehad, soms heel dichtbij en soms meer op afstand. Dat zijn de momenten waarop je wordt gevormd als accountant.

Soms zijn er onderdelen in een dossier waarop je met verwondering naar kijkt. Wie herkent zo'n buikgevoel? Dan zijn er geen harde feiten en vermoedens, maar alleen vragen en onduidelijkheden. Totdat later de fraude wordt ontdekt, dan vallen er veelal zaken op zijn plek. De verwondering maakt plaats voor feiten en oordeelsvorming. Dan kan je tot de conclusie komen dat op cruciale onderdelen achteraf andere maatregelen meer gerechtvaardigd waren. Maar ja, achteraf is altijd makkelijk praten.

We zijn nu vele schandalen verder en ik wil ervoor pleiten om veel van de fraudedossiers uit de kast te halen en de verhalen hierover te gaan vertellen. Tot op heden merk ik dat wij het liefste de dossiers zo snel mogelijk sluiten en overgaan tot de orde van de dag. En dat is heel jammer, want het zijn juist deze dossiers waarin een schat aan ervaring verborgen zit. Zowel vanuit vakinhoudelijk perspectief, maar ook vanuit menselijk perspectief. Al eerder heb ik de verwijzing naar de luchtvaart gemaakt. Vervoer met het vliegtuig is het veiligste transportmiddel, omdat elke ramp minutieus wordt uitgezocht om zo de veiligheid te vergroten. We kunnen daaraan een voorbeeld nemen. Gebruik de kracht van *storytelling*, maak de verborgen schat zichtbaar.

Foute accountants

Ik heb mij dikwijls afgevraagd wat er is gebeurd met de accountants die 'het is overkomen'. Ik ken werkelijk geen accountant die voor het beroep heeft gekozen om medewerking te verlenen aan fraude. Dus dan draai ik het graag om; je moet oppassen dat het je niet overkomt.

Op 8 oktober stond er een interessant artikel over onderzoekster Kristina Linke in het FD met als titel 'Financiële fraude is teamsport'. Linke heeft meegewerkt aan een onderzoek naar de betrokkenheid bij fraude van dertien financial executives. Zij concludeert dat groepsdruk een belangrijk rol speelt, niet het financiële gewin. De ondervraagden hadden niet door dat ze fraude pleegde; het sociale proces voltrekt zich in kleine stappen en drijft hen langzaam tot het plegen van fraude. Groepsdruk speelt een belangrijke rol, maar soms ook de angst om een baan te verliezen. Financiële fraude is daarmee teamsport.

Dat is ook mijn waarneming in de afgelopen jaren. Ben je werkzaam op een accountantskantoor, dan heb je te maken met de bezetting in het team, de kwaliteit van de medewerkers, de sfeer en ruimte om te reflecteren, de instructies vanuit de leiding. Wat is de *tone at the top* van het accountantskantoor? Hoeveel ruimte krijgen en nemen we om de signalen die we krijgen voldoende te adresseren? Is er sprake van groepsdruk in de carrière naar de top? Staan commercie en budgetdruk ons in de weg?

Dit speelt ongetwijfeld allemaal een grote rol. En tegelijk is mijn waarneming dat we in staat zijn om de volledige verantwoordelijkheid bij de betrokken accountants neer te leggen. We zetten de betrokken accountants uit het kantoor en denken daarmee dat de situatie is opgelost. En dat is dus niet zo.

Ter voorbereiding voor een debat van StudioAMS zijn wij op zoek naar een accountant die 'het is overkomen'. Op zoek naar de mens en de accountant die bereid is te reflecteren op vragen als 'waar gaat het fout?', 'waar mis je de signalen en wat had er beter gekund?'. Wij zijn op zoek naar persoonlijke ervaringen. Wat is er van hem of haar geworden? En wat is er gebeurd met het kantoor, de teamleden, de stakeholders en dergelijke? Storytelling door de mens die het is overkomen.

Vertrouwen groeit in stilte

In de gehele fraudediscussie merkte ik dat wij heel graag tegemoet willen komen aan de eisen en verlangens van het maatschappelijk verkeer, om daarmee het vertrouwen te herstellen. We debatteren er graag op los en reageren stevig op ingezonden opinies. Maar vertrouwen groeit in stilte.

Voor geïnteresseerden adviseer ik om de [Abel Herzberglezing 2018](#) van Sigrid Kaag te lezen. Zij begint die lezing met "Alles begint in stilte. Zonder contrast tussen stilte en geluid horen wij niet." Verderop maakt zij een prachtige verwijzing naar de stilte in relatie tot muziek. Zij leert van haar vader dat er stilte zit tussen delen van een symfonie en kleine stiltes tussen de noten of in de partituur. "Het zijn *die* momenten waarin de muziek haar ruimte creëert."

Maar er is ook een donkere en bedreigende stilte. De stilte van de angst om er niet meer bij te horen. En het is deze stilte die ik graag wil doorbreken. Help elkaar in moeilijke tijden, het is de broederliefde die het verschil kan maken.

Deel dit artikel

f in

Antoinette Dijkhuizen RA is oprichtster van 4you accountancy. Daarvoor werkte ze bij verschillende grote accountantskantoren, waaronder KPMG en Ernst & Young. Zij is ook lid van het Ledengroepbestuur Openbaar Accountants (LOA).

GERELATEERD

NIEUWS | 24 juni 2022

Van Beusekom (AFM): 'allemaal bijdragen aan bestrijden van fraude'

Hoewel we verschillende verantwoordelijkheden hebben, kunnen we allemaal bijdragen aan het bestrijden van fraude. Dat stelde AFM-bestuurder Hanzo van Beusekom op... →

DISCUSSIE | Opinie | 16 juni 2022

Fraude beheersen? Helaas soms even niet

Accountants doen er goed aan om de recente oorzakenanalyse fraude van de NBA te lezen, meent Peter Schimmel. De focus moet komen te liggen op het beseft dat het risico... →

NIEUWS | 07 juni 2022

NBA: Fraude vraagt een meer kritische grondhouding

De accountant moet van nature alerter zijn op frauderisico's en materiële afwijkingen als gevolg van fraude. Dat blijkt uit een verkennende oorzakenanalyse van de... →

NIEUWS | 31 mei 2022

AFM: Accountant moet meer aandacht geven aan signalen van fraude

Het signaleren en opvolgen van fraude is een belangrijke verantwoordelijkheid van de accountant. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) vindt dat accountantsorganisaties... →

DISCUSSIE | Opinie | 25 mei 2022

Harry en het adaptieve frauderisico

Het frauderisico is niet te vatten in een klassieke risicoanalyse. En zodra de accountant verschijnt, houdt het frauderisico daar rekening mee. →
